

Број: VII-ОМ-Д-73/2015
Датум: 6.11.2015.
Нови Сад

Канцеларија за помоћ и обнову поплавлених подручја

Предмет: коментари на Нацрт Закона о смањењу ризика од елементарних и других непогода и управљању ванредним ситуацијама

Предлози које садржи Нацрт Закона о смањењу ризика од елементарних и других непогода и управљању ванредним ситуацијама отвара могућност учешћа широког круга органа, организација и грађана у смањење ризика од елементарних и других непогода, превенцију и јачање отпорности и спремности појединаца и заједнице за реаговање на последице елементарних и других непогода, заштиту и спасавање људи, материјалних и других добара и управљање ванредним ситуацијама. Сматрамо да су законска решења конципирана тако да се створи ефикасан систем управљања ризицима који ће представљати део система националне безбедности са грађанима у средишту, уз поштовање људских права као средства за очување и унапређење људске безбедности и уз превенцију и међусобну сарадњу као неизоставне стратегије.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман, као институција која према Покрајинској скупштинској одлуци о Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману ("Сл. лист АП Војводине", бр. 37/2014, 40/2014 - испр. и 54/2014) има овлашћење да контролише поштовање људских права, законитост, целисходност, ефикасност и правилности у раду органа управе, као и да контролише рад органа управе у остваривању и унапређењу равноправности жена и мушкараца.

Нарочит интерес за подстицање уношења родне перспективе у процес смањења ризика од елементарних и других обавеза и у управљање ванредним ситуацијама потиче из чињенице да је 2015. године Покрајински омбудсман уз подршку Агенције УН за родну равноправност и оснаживање жена реализовао пројекат „Родна равноправност и ванредне ситуације“ у којем је посебну пажњу посветио улози жена и укључивању родне перспективе у област ванредних ситуација и одрживог развоја. Циљ пројекта је да се повећају знање и капацитети јединица локалне самоуправе и удружења грађана за укључивање родне перспективе у документа и програме који се односе на ванредне ситуације и шире, на одрживи развој, али и да се повећа учешће жена у процесу доношења докумената, промовисања родне равноправности и недискриминаторног поступања у процесима који се покрећу ради смањења ризика од катастрофа.

У том смислу подржавамо предлог садржан у Нацрту Закона о смањењу ризика од елементарних и других непогода и управљању ванредним ситуацијама и указујемо на одређена решења.

- ≡ Нацрт Закона у **члану 3** установљава начела деловања надлежних органа, грађана и других субјеката. Као посебно важно сматрамо начело заштите људских права које према **ставу 1 тачка 5** подразумева да су сви органи и други субјекти укључени у спровођење мера и активности управљања ризиком од елементарне и друге непогоде дужни да доследно воде рачуна о **заштити људских права, родној равноправности и посебно о заштити сиромашних, старих, деце, особа са посебним потребама, избеглих и расељених лица, као и других рањивих група становништва**. Похваљујемо то што је родна равноправност препозната као начело и очекујемо да ће институције на свим нивоима поштовати, али и активно радити на увођењу родне перспективе у све мере и активности смањења ризика и управљања ванредним ситуацијама.
- ≡ Срећемо пажњу да је исправна употреба термина од велике важности, те указујемо да термин *особе/лица са посебним потребама* није адекватан и да неједнак третман односно дискриминација према лицу или групи може да се учини већ у језику јер тиме изражавамо наш став према одређеној групи људи. Подсећамо да је Република Србија ратификовала Конвенцију Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) која користи термин „особе са инвалидитетом“. Такође, у Закону о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом је наведено да израз "**особе са инвалидитетом**" означава особе са урођеном или стеченом физичком, сензорном, интелектуалном или емоционалном онеспособљеношћу које услед друштвених или других препрека немају могућности или имају ограничене могућности да се укључе у активности друштва на истом нивоу са другима, без обзира на то да ли могу да остварују поменуте активности уз употребу техничких помагала или служби подршке. Предлажемо да приликом креирања законских решења и употребе термина консултујете организације цивилног друштва, посебно оне које се баве заштитом и унапређењем права и положаја рањивих друштвених група. У складу са наведеним, сматрамо веома важним **употребу родно осетљивог језика који доприноси видљивости жена у свим сферама живота, па и њиховог доприноса заштити животне средине и управљању ризицима и ванредним ситуацијама**.
- ≡ Нацрт Закона претпоставља међусекторску сарадњу и партнерство свих заинтересованих институција и субјеката, укључујући организације цивилног друштва. Организације цивилног друштва су веома значајни партнери посебно на нивоу локалних заједница. Покрајински омбудсман је у више реализованих пројеката уочио и развијао капацитете сеоских удружења жена које су у процесима креирања политика и управљања ризицима и ванредним ситуацијама неопходни савезници посебно због начина дефинисања безбедносних приоритета у заједници и развијених мрежа и контаката. **Сарадњом са удружењима жена** се може развити пракса процене потреба угроженог становништва која би била родно осетљива са женским

- организацијама као активним партнерима. Нацрт Закона посебан сегмент посвећује удружењима и организацијама цивилног друштва којима се гарантују одређена права, као што је право на добијање информација, али и дужности.
- ≡ Један од закључака активности које су спроведене у оквиру поменутог пројекта Омбудсмана је да садашњи систем управљања ванредним ситуацијама не мотивише општине на процену локалних капацитета и рањивости, нити на укључивање грађана и грађанки у процене ризика и преузимање активне улоге у реаговању у случају ванредних ситуација. Верујемо да ће се применом начела примарне улоге локалних заједница, као и применом осталих решења предвиђених Нацртом ојачати улога локалних самоуправа. Међутим, сматрамо да је веома важно да поред обавеза и овлашћења, **локалне самоуправе и месне заједнице морају да буду адекватно финансијски, кадровски и стручно подржане и опремљене.**
 - ≡ Информисање се показало као кључно за смањење ризика од ванредних ситуација у међународној пракси, а у Србији посебно након мајских поплава 2014. године те као посебно важно сматрамо начело информисања јавности. Наглашавамо да приликом имплементације овог принципа треба имати у виду да су жене мање информисане и да се родно условљене разлике највише испољавају у начину информисања о ванредној ситуацији па би те специфичности требало нагласити у тексту Закона.
 - ≡ Предлажемо да процена ризика која је дефинисана чланом 13 обавезно садржи и **процену угрожености и последица ризика на рањиве и маргинализоване друштвене групе** као што су жене, деца, особе са инвалидитетом, Роми/Ромкиње. Иако је предвиђено да се врши идентификација последица које могу наступити по живот и здравље људи, мишљења смо да је потребно јасно одредити важност утврђивања потреба и капацитета поменутих група.
 - ≡ Извештавање је веома важан сегмент спровођења политика, међутим оно мора да се спроведе са циљем вредновања и процене ефеката у постигнутих резултата, као и са циљем креирања будућих планова. Сматрамо да ће се извештавањем о спровођењу планова за смањење ризика постићи једнообразност у поступању, али и у поштовању законских принципа и начела. Очекујемо да ће дирекција која ће бити основана у складу са Нацртом, приликом разматрања и процене планова смањења ризика, успешности и усклађености мера и активности са националним политикама и сврхом и смислом Закона **посебно ценити родни аспект свих планова.**
 - ≡ Подсећамо да стереотипи и предрасуде воде ка дискриминацији, а преношење стереотипних родних улога жена и мушкараца у пропис који у начелима поштује људска права и родну равноправност ствара могућност различитог тумачења и стварања праксе неједнаког поступања. Тако је у **ставу 5 члана 30** предвиђено да у извршавању задатака заштите и спасавања нису обавезни да учествују: труднице и мајке са децом до 10 година старости и самохрани родитељи са децом до 15 година старости; лица која брину о особама са посебним потребама (о термину *особе са посебним потребама* став изражен у петом ставу овог мишљења). Раздвајање

категорија мајке са децом и самохрани родитељи са децом ствара утисак фаворизације и посебне рањивости мајке са дететом, док није јасна дистинкција ових породица. Сматрамо да је потребно **задржати изузетак за самохране родитеље са децом одређеног узраста** (у зависности од процене рањивости деце одређеног узраста). Неједнак третман у односу на **године живота** је приметан и у **члану 62 став 2 тачка 4** који је потребно ускладити са стандардима.

- ≡ Веома је занчајно што су повереници и заменици повереника цивилне заштите у насељеним местима задржани иако пракса показује да се ретко именују или чак особе не знају да су задужени за те послове. Предлажемо да се на овом месту уведе афирмативна мера за већу заступљеност мање заступљеног пола, тако што ће Закон **захтевати да повереник/повереница цивилне заштите или његов заменик/заменица буде лице мање заступљеног пола (жена)**.
- ≡ Веома је значајно водити евиденције јер се тиме пружа основа за креирање политика које одговарају потребама. Нацрт Закона веома детаљно разрађује врсте евиденција и садржину, међутим указујемо да **евиденције треба да садрже пол особа које учествују у процесима** (запослених, оштећених у вредном догађају). Међународна и домаћа искуства су показала да је у процесу смањења ризика неопходно обезбедити специфичне врсте података неопходних за рад заинтересованих страна који треба да се заснивају на полним и старосним разликама (*sex- and age-disaggregated data*). Такође, важно је водити **евиденције** о особама које су погођене ванредним ситуацијама, али и особама које су биле евакуисане и смештене у колективним центрима током трајања и након ванредне ситуације.

Сматрамо да ће након јавне расправе и консултовањем заинтересоване и стручне јавности бити креирана законска решења која ће допринети стварању интегрисаног система управљања ризицима од непогода који поштује потребе и капацитете свих грађана и грађанки, оснажује локалне заједнице, јача њихову отпорност и захтева превентивно деловање.

Стојимо вам на располагању за даље консултације и сугестије.

С поштовањем,

**ЗАМЕНИЦА
ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА**

Даница Годоров